

UGOTOVITVE
POROČILA
EURYDICE

Naslavljanje nizkih dosežkov pri branju, matematiki in naravoslovju

Spremembe politik v evropskem
šolskem izobraževanju po letu 2020

Šolsko
izobraževanje

Erasmus+

Bogati življenja, širi obzorja.

Dokument je objavila Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA, platforme, študije in analize).

Prosimo, citirajte publikacijo kot:

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje, Eurydice Slovenija, 2026. *Naslavljanje nizkih dosežkov pri branju, matematiki in naravoslovju: Spremembe politik v evropskem šolskem izobraževanju po letu 2020, 2025. Ugotovitve poročila Eurydice z nacionalnimi poudarki.*

Povzeto po poročilu Eurydice: European Commission / EACEA / Eurydice, 2025. *Addressing underachievement in literacy, mathematics and science: Policy changes in European school education since 2020. Eurydice report.* Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Education and Culture Executive Agency

Platforms, Studies and Analysis

Boulevard Simon Bolivar 34 (Unit A6) 1049 Brussels

E-naslov: eacea-eurydice@ec.europa.eu

Spletna stran: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu>

Prevod v slovenski jezik pripravila nacionalna enota Eurydice Slovenija (2026).

V slovenskem prevodu izdalo: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje

Za izdajatelja: Maja Mihelič Debeljak

Prevod: Saša Ambrožič Deleja

Jezikovni pregled: Petra Tomše

Uredila: Karmen Svetlik

Prelom slovenske izdaje: Katja Kuščer

Ljubljana, marec 2026

Knjižna zbirka z naslovom UGOTOVITVE POROČILA EURYDICE (PDF)

ISSN 2820-6711

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [271067395](#)

ISBN 978-961-7202-57-1 (PDF)

Pojasnilo: Publikacija je slovenski prevod poglavja 'Summary' v izvirniku, z dodanimi nacionalnimi poudarki, in je izšla v okviru dejavnosti nacionalne enote Eurydice Slovenija, sofinanciranih iz programa Erasmus+. Publikacija je del zbirke slovenskih prevodov Ugotovitve poročila Eurydice.

V besedilu uporabljeni izrazi, ki se nanašajo na osebe in so zapisani v moški slovnični obliki, so uporabljeni kot nevtralni za vsak spol.

Naslovnica: © Konstantin Yuganov - stock.adobe.com

Naslavljanje nizkih dosežkov pri branju, matematiki in naravoslovju

Spremembe politik v evropskem
šolskem izobraževanju
po letu 2020

Ugotovitve poročila Eurydice
z nacionalnimi poudarki

Oznake in okrajšave

Oznake držav

EU/ EU-27 Evropska unija/ 27 držav članic Evropske unije

BE	Belgija	CY	Ciper
BE fr	Belgija – francoska skupnost	LV	Latvija
BE de	Belgija – nemško govoreča skupnost	LT	Litva
BE nl	Belgija – flamska skupnost	LU	Luksemburg
BG	Bolgarija	HU	Madžarska
CZ	Češka	MT	Malta
DK	Danska	NL	Nizozemska
DE	Nemčija	AT	Avstrija
EE	Estonija	PL	Poljska
IE	Irska	PT	Portugalska
EL	Grčija	RO	Romunija
ES	Španija	SI	Slovenija
FR	Francija	SK	Slovaška
HR	Hrvaška	FI	Finska
IT	Italija	SE	Švedska

Evropski izobraževalni prostor in države kandidatke

AL	Albanija
BA	Bosna in Hercegovina
CH	Švica
IS	Islandija
ME	Črna gora
NO	Norveška
RS	Srbija
TR	Turčija

Druge oznake

:	Ni na voljo.
NA	Se ne uporablja.

Okrajšave

CPD	Stalni profesionalni razvoj
ECEC	Vzgoja in varstvo predšolskih otrok
EEA	Evropski izobraževalni prostor
EACEA	Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo
IEA	Mednarodna zveza za evalvacijo izobraževalnih učinkov
ISCED	Mednarodna standardna klasifikacija izobraževanja
ITE	Začetno izobraževanje učiteljev
NRRP	Nacionalni načrt za okrevanje in odpornost
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
PIRLS	Mednarodna raziskava bralne pismenosti
PISA	Program mednarodne primerjave dosežkov učencev in učenk
SEN	Posebne izobraževalne potrebe
STEM	Naravoslovje, tehnologija, inženirstvo in matematika
TIMSS	Mednarodna raziskava trendov v znanju matematike in naravoslovja
UDL	Univerzalno oblikovanje za učenje
UNESCO	Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo
UNICEF	Sklad Združenih narodov za otroke
ISCED 1	Primarno izobraževanje: 1.– 6. razred osnovne šole v Sloveniji
ISCED 2	Nižje sekundarno izobraževanje: 7.– 9. razred osnovne šole v Sloveniji

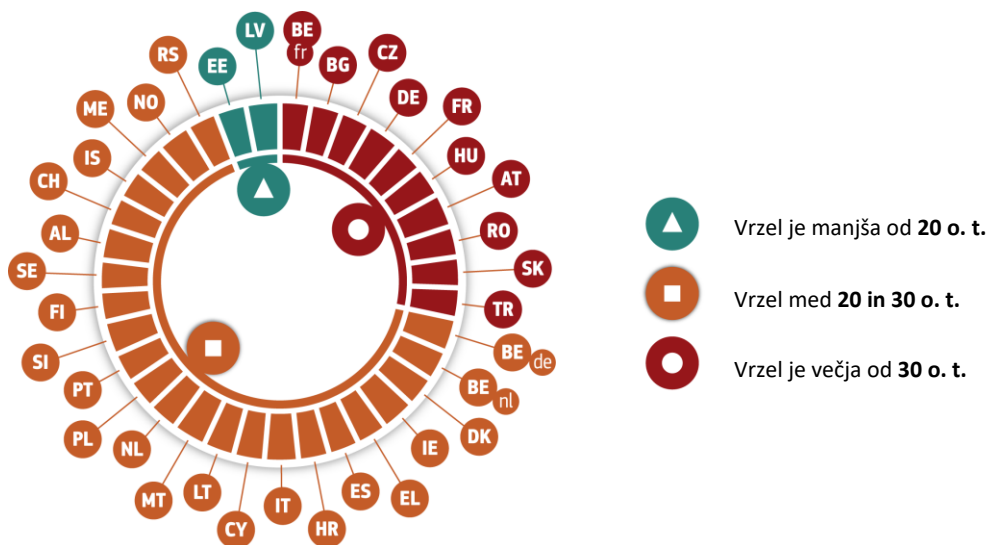
Ugotovitve poročila s poudarki za Slovenijo

Zagotavljanje dobro razvitih (trdnih) spretnosti branja, matematike in naravoslovja za vse učeče se ostaja eden osrednjih izzivov evropskih sistemov izobraževanja, saj so te spretnosti ključne za vseživljenjsko učenje, zaposljivost in aktivno državljanstvo.

Najnovejši rezultati mednarodnih raziskav, kot sta PISA OECD in TIMSS IEA, kažejo na porast deleža učencev z nizkimi dosežki, zlasti med socialno-ekonomsko prikrajšanimi učenci, ter na poglobljanje razlik med socialno-ekonomskimi skupinami. Pandemija covid-19 je te izzive še okrepila, saj je poglobila neenakosti v dostopu do učenja in spodbudila negativne trende v dosežkih. Analiza podatkov PISA 2022 za matematiko kaže, da sta bila le dva izobraževalna sistema, v katerih je bila razlika v deležu učencev z nizkimi dosežki med skupinami z ugodnim in neugodnim socialno-ekonomskim ozadjem manjša od 20 odstotnih točk (o. t.).

V Sloveniji je razlika v deležu učencev z nizkimi dosežki pri matematiki med skupinami z neugodnim (0–25 knjig doma: 42 % učencev z nizkimi dosežki) in ugodnim socialno-ekonomskim ozadjem (26+ knjig doma: 16 % učencev z nizkimi dosežki) 26 odstotnih točk.

Slika A: Razlike v odstotnih točkah med deleži 15-letnikov z neugodnim in ugodnim socialno-ekonomskim ozadjem (0–25 knjig oziroma 26+ knjig doma) in nizkimi dosežki pri matematiki, 2022

V odziv na to je Evropska unija pomembno dopolnila svoj politični okvir. Priporočilo Sveta iz leta 2022 o poteh do uspeha v šoli⁽¹⁾ poziva k inkluzivnim, na učenca usmerjenim pristopom za izboljšanje pridobivanja temeljnih spretnosti. Leta 2025 sta bila znotraj svežnja »Unija spretnosti«⁽²⁾ pripravljena strateški načrt za izobraževanje na področju STEM in akcijski načrt za temeljne spretnosti, ki podpirata zgodnje odkrivanje učnih težav, individualno podporo, okrepljeno poučevanje in učenje ter smiselno vključevanje staršev in skupnosti (Evropska komisija, 2025a, 2025b).

⁽¹⁾ Priporočilo Sveta z dne 28. novembra 2022 o poteh do uspeha v šoli, ki nadomešča Priporočilo Sveta z dne 28. junija 2011 o politikah za zmanjšanje prezgodnjega opuščanja šole, 2022/C 469/01, OJ C 469, 9. 12. 2022.

⁽²⁾ [Union of Skills – European Commission](#).

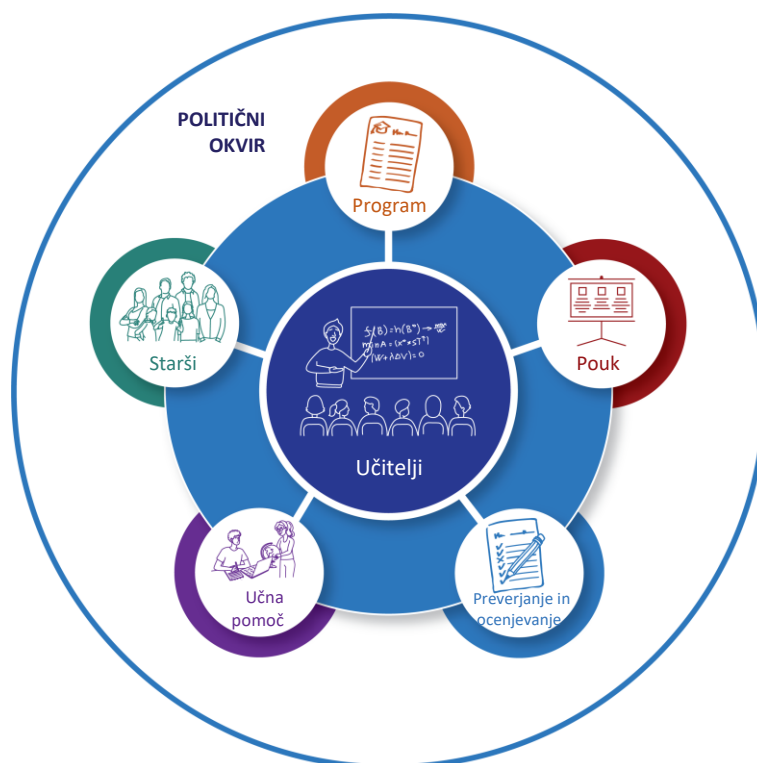
Vsebina in struktura poročila

To poročilo predstavlja analizo politik, namenjenih zmanjševanju nizkih dosežkov pri temeljnih spretnostih (branje, matematika in naravoslovje), ki so bile sprejete oziroma uvedene v šolskem letu 2020/2021 ali pozneje ter so bile v veljavi tudi v letih 2024/2025. Začasni ukrepi (npr. ukrepi, povezani z neposrednim obvladovanjem krize covid-19), ki se ne izvajajo več, v analizo niso vključeni. Poročilo temelji na kvalitativnih podatkih o politikah in ukrepih, zbranih v vprašalniku Eurydice, za primarno in nižje sekundarno izobraževanje v 37 evropskih sistemih izobraževanja.

Čeprav je poudarek na novih ukrepih ali spremembah obstoječih politik, ki so bile sprejete oziroma uvedene po letu 2020, je iz poročila razvidno, da so bili v vseh sistemih izobraževanja relevantni ukrepi vzpostavljeni že pred tem letom. Politike za zmanjševanje nizkih dosežkov pri temeljnih spretnostih ter širše, za krepitev inkluzivnosti in podporo prikrajšanim učencem, so obsežno predstavljene v več nedavnih poročilih Eurydice (glejte predvsem: Evropska komisija / EACEA / Eurydice 2020, 2022, 2023, 2024), na katera se to poročilo, kjer je to ustrezno, sklicuje kot na sekundarne informacije.

Poročilo ima sedem poglavij, v katerih so obravnavane vsebine, označene na sliki B. Te osvetljujejo soodvisni ekosistem političnih ukrepov, sprejetih v sistemih izobraževanja za naslavljanje izziva nizkih dosežkov pri temeljnih spretnostih.

Slika B: Ekosistem političnih ukrepov, s katerimi se naslavlja izzivi nizkih dosežkov pri temeljnih spretnostih

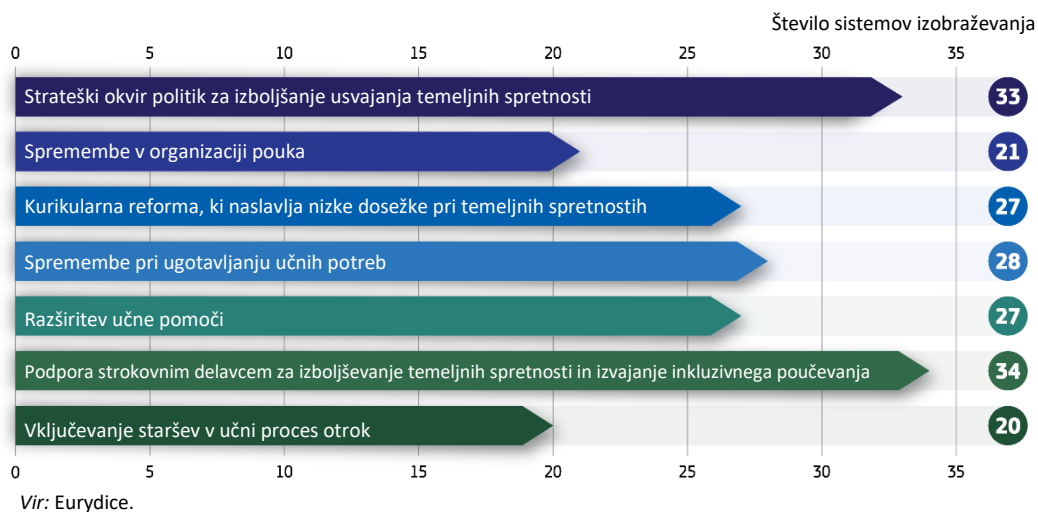
Vir: Eurydice.

Temelj ekosistema so strateški okviri politik, znotraj katerih se oblikujejo in povezujejo reforme programov, poučevanja, preverjanja in ocenjevanja, učne pomoči, profesionalnega razvoja učiteljev ter sodelovanja s starši. V središču tega ekosistema so učitelji, saj so njihove profesionalne kompetence in strukture podpore najpomembnejše za učinkovito izvajanje programov, prakse poučevanja, preverjanje in ocenjevanje, učno pomoč ter sodelovanje z družinami. Iz poročila sledi, da so od leta 2020/2021 skoraj v vseh sistemih izobraževanja uvedli

reform, s katerimi so podprli učitelje, in sicer prek stalnega profesionalnega razvoja, inkluzivnih učnih virov ter zaposlovanja specializiranih strokovnih delavcev. Te spremembe so tesno povezane s širšimi kurikularnimi reformami, s katerimi so odgovorni naslovili predvsem temeljne spretnosti, diferencirano poučevanje in inkluzivna učna okolja. Pristopi na nacionalnih ravneh se seveda razlikujejo, vendar se večinoma zblížajo v prizadevanju za integrirane, vsešolske odzive, s katerimi zaokrožijo univerzalne in ciljne ukrepe za podporo vsem učencem.

Na sliki C je prikaz glavnih področij reform, ki so jih evropski pristojni organi uvedli od leta 2020. Kot je mogoče razbrati, so v večini sistemov izobraževanja, zajetih v tem poročilu, sprejeli nove strateške okvire politik na najvišji ravni. V skoraj vseh sistemih so sprejeli politike, ki naslavljajo učitelje. V več kot polovici sistemov so uvedli spremembe na vseh navedenih področjih, pri čemer ostajata organizacija pouka in podpora staršem relativno stabilnejši. Na splošno lahko ugotovimo razširjenost političnih prizadevanj za krepitev najpomembnejših področij, ki kakor koli prispevajo k razvoju temeljnih spretnosti, s posebnim poudarkom na podpori učiteljem in sistemski koheziji.

Slika C: Področja političnih sprememb, ki naslavljajo nizke dosežke pri temeljnih spretnostih (2020/2021 do 2024/2025), ISCED 1–2

Strateški okviri politik vse pogosteje naslavljajo temeljne spretnosti znotraj širših prizadevanj za pravičnost in uspeh v šoli

Od leta 2020 so v 33 sistemih izobraževanja sprejeli ali posodobili na najvišji ravni vsaj en okvir politik, s katerim so neposredno naslovili nizke dosežke pri temeljnih spretnostih. Vsebinski poudarek in obseg teh prizadevanj nista povsod enaka. V poročilu je navedenih skupaj 49 okvirov politik, od katerih je 36 celostnih politik in 13 namenskih. Slednje so neposredno usmerjene v izboljšanje temeljnih spretnosti, medtem ko prve politike nizke dosežke učencev naslavljajo posredno oziroma kot del širših pobud za inkluzivno izobraževanje, dobrobit učencev ali uspeh v šoli. V obeh primerih so cilji za temeljne spretnosti vključeni prek določenih političnih zavez in izvedbenih ukrepov. Tako celostni kot namenski okviri temeljijo na načelih Priporočila Sveta iz leta 2022 o poteh do uspeha v šoli, ki spodbujajo vsesistemski, na učenca usmerjen pristop, ki nadalje združuje univerzalne in ciljne ukrepe.

V 18 sistemih izobraževanja so sprejeli vsaj en okvir politik s konkretnim ciljem, povezanim s kazalniki dosežkov (na primer ravni dosežkov PISA) ali nacionalnimi standardi, kot je zmanjšanje deleža učencev z nizkimi dosežki ali izboljšanje temeljnih spretnosti pri prikrajšanih učencih. V najnovejših dokumentih so upoštevani tudi učni primanjkljaji po pandemiji ter angažiranost učiteljev in staršev.

Spremljanje in evalvacija ostajata razmeroma omejena vidika politik. Čeprav so približno v polovici sistemov izobraževanja sprejeli okvire politik z merljivimi cilji, samo v šestih sistemih izvajajo strukturirane evalvacije učinka, pri čemer je evalvacija tudi v teh primerih pogosto osredotočena na izvajanje in ne na učinek. Vseeno uporaba kazalnikov dosežkov nakazuje, da se krepi prizadevanje za večjo koherenco, doseg in odgovornost politik za izboljšanje temeljnih spretnosti.

V Sloveniji je bil sprejet Programski dokument za razvojno načrtovanje do 2033 (RPVI2033+)⁽³⁾. Dokument je razdeljen na šest temeljnih prednostnih področij (Družbeni razvoj ter vloga vzgoje in izobraževanja; Zagotavljanje varnega in spodbudnega okolja za optimalni razvoj posameznika; Poučevanje, učenje, spremljanje napredka ter preverjanje in ocenjevanje znanja; Profesionalni in karierni razvoj strokovnih in vodstvenih delavcev v vzgoji in izobraževanju; Sistem ugotavljanja in zagotavljanja kakovosti; Vzgojno-izobraževalni sistem). Vključuje 302 konkretna ukrepa. Ukrepi so usmerjeni k doseganju strateških ciljev: krepitev vseživljenjskega učenja, izboljšanje kakovosti izobraževanja, posodobitev metod poučevanja in ocenjevanja znanja ter zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja za vse. Ukrepi predstavljajo tudi odgovor na upad mednarodnih učnih dosežkov (PISA, PIRLS), na potrebo po tehnološki posodobitvi šolskega prostora ter na potrebo po okrepljeni psihosocialni podpori učencem in dijakom. V poročilu Eurydice RPVI2033+ eden od dokumentov politik na najvišji ravni ni zajet, ker je stopil v veljavo 15. 7. 2025, torej po zajetju podatkov.

Spremembe v organizaciji pouka so pogosto usmerjene v povečanje obsega učnih ur in večjo prilagodljivost pouka

Organizacija pouka je eden od bistvenih atributov učenčeve izkušnje izobraževanja. V poročilu so analizirane reforme, povezane z obsegom in prožnostjo ur pouka, namenjenega temeljnim spretnostim, dolžino formalnega šolskega dne ter načini razvrščanja učencev v učne skupine.

Med leti 2020/2021 in 2024/2025 so pristojni organi na najvišji ravni uvedli spremembe v več kot polovici sistemov izobraževanja, analiziranih v tem poročilu. Razlike med ravnmi izobraževanja so zanemarljive, kar kaže na to, da se pristojni za izobraževanja ne osredotočajo samo na učence v primarnem, ampak tudi na učence v nižjem sekundarnem izobraževanju.

Spremembe v organizaciji pouka, usmerjene v zmanjševanje nizkih dosežkov pri temeljnih spretnostih, so praviloma pomenile podaljšanje časa, ki ga učenci preživijo v šoli, ali dodelitev več časa posameznim predmetom, ki so povezani s temeljnimi spretnostmi, včasih celo podaljšanju šolskega dne. V petih sistemih izobraževanja so uvedli spremembe za vse predmete, povezane s temeljnimi spretnostmi, v drugih petih so se osredotočili na izbrana področja, predvsem na bralno ali naravoslovno pismenost.

Poleg obsega pouka so reforme v več primerih uvedle tudi večjo prožnost in več avtonomije šol pri organizaciji pouka. V več kot četrtini evropskih sistemov izobraževanja so šole pridobile več avtonomije pri določanju dela obsega pouka, namenjenega posameznim predmetom, in/ali pri organizaciji dela ter razvrščanju učencev v skupine. Pogosto se je prožnost povečala na vseh področjih hkrati. V osmih sistemih izobraževanja se odzivanje na potrebe vseh učencev uresničuje z ustvarjanjem ustreznih pogojev ter s spodbujanjem diferenciranega poučevanja in prožnega oblikovanja učnih skupin.

V Sloveniji na tem področju ni bilo sprememb.

⁽³⁾ [Programski dokument za razvojno načrtovanje do 2033 \(RPVI2033+\)](#).

V večini sistemov izobraževanja so sprejeli kurikularne spremembe za podporo razvoju temeljnih spretnosti

Šolski kurikuli imajo osrednjo vlogo pri zagotavljanju kakovostnega in inkluzivnega izobraževanja ter pri podpori razvoja spretnosti. Izobraževalne oblasti v Evropi redno pregledujejo in usmerjajo vsebino šolskih kurikulumov (programov), da bi se lahko odzvale na spreminjajoče se potrebe družbe in učečih se, naslovile nova politična vprašanja ter upoštevale nove pedagoške pristope.

Od šolskega leta 2020/2021 so v večini evropskih držav začeli revidirati kurikule, da bi podprli razvoj temeljnih spretnosti in izboljšali dosežke. Ukrepi, o katerih so poročali, so sicer obsežni in pogosto sledijo več ciljem, vendar je vseeno mogoče izluščiti skupne teme. Najpogosteje si izobraževalne oblasti prizadevajo izboljšati kurikulum tako, da jasneje opredelijo cilje izobraževanja, se osredotočijo na razvoj temeljnih spretnosti ter krčijo obseg vsebin, s čimer želijo preprečiti preobremenjevanje učencev in omogočiti poglobljeno učenje. Druge pogosto omenjene spremembe vključujejo uvajanje inkluzivnejših programov in krepitev podpore za učence, za katere velja tveganje nizkih dosežkov, ter namenjajo večjo pozornost predmetom STEM in inovativnemu poučevanju, ki temelji na reševanju problemov in interdisciplinarnosti.

Slovenija je poročala o prenovi učnih načrtov (2022–2025) na osnovi dveh dokumentov, (1) Izhodišča za prenavo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnazij (2022)⁽⁴⁾ in (2) Skupni cilji in njihovo umeščanje v učne načrte in kataloge znanj (2023)⁽⁵⁾. Novi učni načrti med drugim vključujejo tudi vsebine, določene v teh dveh dokumentih, ki naslavlja pet ključnih področij: digitalne kompetence, trajnostni razvoj, zdravje in dobrobit, jezik, državljanstvo, kultura in umetnost ter podjetnost, vključno s finančno pismenostjo. Na ta način se v kurikulum vgrajujejo sodobni izzivi vzgoje in izobraževanja, kar prispeva k celostnemu razvoju učencev. Med načela posodobljenih učnih načrtov spadajo ciljna zasnovanost, institucionalna avtonomija, strokovna avtonomija učiteljev, horizontalna in vertikalna povezanost, notranja konsistentnost, individualizacija, spodbujanje inkluzivne naravnosti in vključevanje skupnih ciljev programa v učne načrte posameznih predmetov. Didaktična priporočila k prenovljenim učnim načrtom v specialno didaktičnih priporočilih poudarjajo pomen upoštevanja raznolikih dejavnikov, ki pogojujejo izbiro didaktičnih strategij, učnih metod in oblik ter nujnost diferenciranega in individualiziranega poučevanja ter učenja. Na podlagi odziva stroke na rezultate mednarodnih raziskav (TIMSS 2015 in 2023 ter PISA 2022) in projekta NA-MA POTI (2016–2022) so bili prenovljeni tudi učni načrti za matematiko in naravoslovje⁽⁶⁾. Učni načrti za matematiko vsebujejo novo temo, to je matematična in finančna pismenost ter odnos do matematike. Prenovljeni učni načrti za naravoslovje pa imajo zasnovane cilje, ki vključujejo naravoslovne postopke in poudarjajo izkustveno učenje z raziskovanjem in eksperimentiranjem.

Spremembe v preverjanju znanja se pogosteje uvajajo na primarni ravni izobraževanja

Nizke dosežke je mogoče ustrezno nasloviti z učinkovitim preverjanjem znanja. Brez preverjanja znanja ne moremo zanesljivo ugotoviti, kateri učenci potrebujejo učno pomoč, kdaj jo potrebujejo in natančno katere vrzeli se pojavljajo v njihovem znanju. Zbrani podatki Eurydice so bili osredotočeni predvsem na reforme po letu 2020 na področju diagnostičnega preverjanja znanja* in nacionalnega preverjanja znanja. Skupaj so v 28 sistemih izobraževanja uvedli nova orodja za diagnostično preverjanje znanja ali prenovili obstoječa.

⁽⁴⁾ [Izhodišča za prenavo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji.](#)

⁽⁵⁾ [Skupni cilji in njihovo umeščanje v učne načrte in kataloge znanj.](#)

⁽⁶⁾ [Učni načrti za matematiko in naravoslovje.](#)

* Opomba urednika: Diagnostično preverjanje je oblika preverjanja, ki se uporablja za oceno predhodnega znanja učenca o določenem predmetu ali področju. V šolah se običajno izvaja, ko se predstavi novo področje ali na začetku poučevanja predmeta. Lahko se izvede tudi ob drugih priložnostih, na primer ob vpisu učencev s priseljenjskim ozadjem ali pri razvrščanju učencev v skupine po sposobnostih.

Število sistemov izobraževanja, v katerih prenavljajo metode diagnostičnega preverjanja znanja, ostaja razmeroma stabilno za vse ravni izobraževanja, z eno pomembno izjemo. V primerjavi z nižjim sekundarnim izobraževanjem so v bistveno več sistemih izobraževanja v zadnjih letih začeli prenavljati orodja za diagnostično preverjanje znanja v primarnem izobraževanju. Tako so v več kot tretjini sistemov uvedli novo ali prenovljeno diagnostično preverjanje v primarnem izobraževanju, medtem ko so takšno prenovo izvedli v manj kot četrtini sistemov na nižji sekundarni ravni. Reformo nacionalnega preverjanja znanja so izvedli v približno četrtini evropskih sistemov tako na primarni kot na nižji sekundarni ravni izobraževanja.

Reforme na področju preverjanja znanja so raznolike, vendar se najpogosteje navezujejo na širitev obsega politik (npr. uvedbo diagnostičnega preverjanja na novih predmetnih področjih ali razširitev takšnega preverjanja na dodatne razrede), razvoj novih metodoloških pristopov (npr. novih definicij) ter ukrepe, usmerjene na določene skupine učencev (npr. učenci s priseljskim ali begunskim ozadjem).

Diagnostičnega preverjanja v obliki, kot je definirano v poročilu, v Sloveniji ne izvajamo. V tem času je bilo uvedeno obvezno nacionalno preverjanje znanja v 3. razredu iz predmetov slovenščina (ali italijanščina oziroma madžarščina na narodno mešanih območjih) in matematika. Nacionalno preverjanje znanja je pomemben element pri ugotavljanju in zagotavljanju kakovosti šolskega dela, katerega temeljni namen je preveriti uspešnost doseganja ciljev in standardov znanja, določenih z učnimi načrti, in na tej podlagi ustrezno načrtovati nadaljnje vzgojno-izobraževalno delo. Dosežki nacionalnega preverjanja znanja so dodatna informacija o znanju učencev.

V tretjini sistemov izobraževanja so uvedli ali prenovili individualno učno pomoč ali učno pomoč v manjših skupinah

Dodatna učna pomoč je ključno orodje, s katerim se lahko pomaga učencem dosegati boljše rezultate. V več kot dveh tretjinah evropskih sistemov izobraževanja so sprejeli ustrezne ukrepe, ki v večini primerov veljajo tako za primarno kot nižje sekundarno izobraževanje. Med najpogostejšimi ukrepi sta oblikovanje novih okvirov politik (npr. novih smernic, akcijskih načrtov in/ali programov) in izvajanje učne pomoči »ena-na-ena« ali v manjših skupinah med ali izven šolskega časa.

Iz poročila sledi, da so po letu 2020/2021 v okoli tretjini sistemov izobraževanja uvedli ali prenovili individualno učno pomoč ali učno pomoč v manjših skupinah na primarni ravni izobraževanja, medtem ko so takšne ukrepe sprejeli tako za primarno in nižje sekundarno raven izobraževanja samo v okoli četrtini sistemov. Omejeno se je uvajalo ali prenavljajo tudi na področju učne pomoči v manjših skupinah pred/po rednem pouku ali izven šolskega časa.

V nekoliko več kot tretjini sistemov izobraževanja so nacionalni pristojni organi zagotovili dodatna sredstva, ki jih lahko šole porabijo za okrepitev učne pomoči.

Vredno je omeniti tudi, da so ukrepi učne pomoči, predvsem pri razvijanju bralne pismenosti, ponekod usmerjeni na določene skupine učencev (npr. učence s priseljskim ozadjem), vendar so na splošno dostopni vsem učencem, ki se soočajo z učnimi težavami ali ovirami.

Na tem področju so bile v Sloveniji posodobljene Programske smernice svetovalnega dela v programih s področja vzgoje in izobraževanja⁽⁷⁾. Delo svetovalne službe se izvaja na treh ravneh:

- (1) vzgojno-izobraževalne ustanove (vrtci, osnovne in srednje šole),
- (2) skupine (s poudarkom na delu v razredu, s skupino, z oddelkom, pomoč pri izvajanju preventivnega dela) in
- (3) posamezniki (neposredna, intenzivna podpora in pomoč posamezniku).

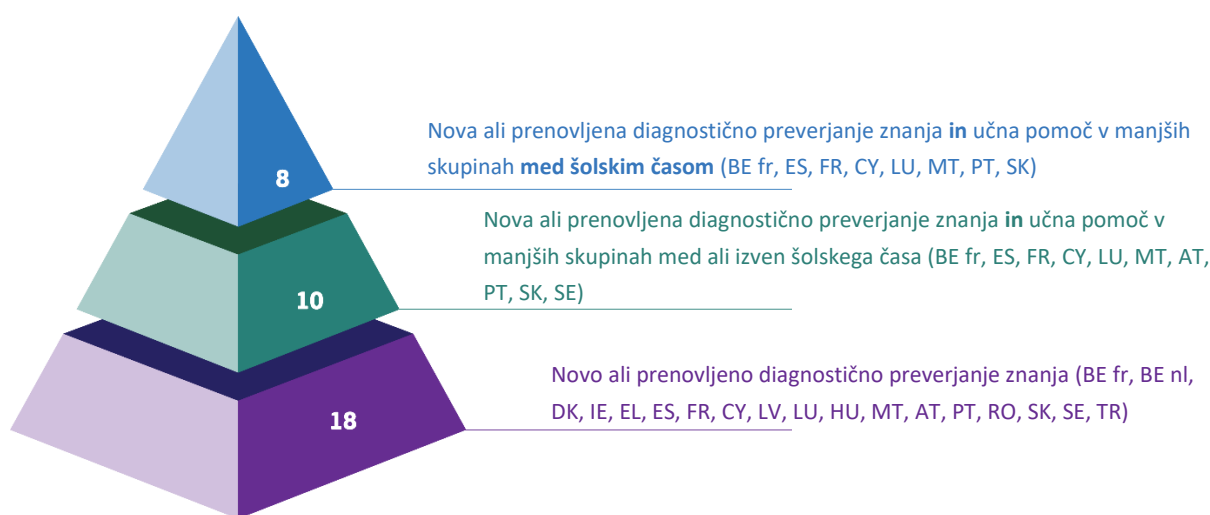
⁽⁷⁾ [Programske smernice svetovalnega dela v programih s področja vzgoje in izobraževanja.](#)

Sprejeti so bili tudi učni načrti za Začetni pouk slovenščine za učence priseljence⁽⁸⁾, ločeno za vsako od treh vzgojno-izobraževalnih obdobj, ki so se začeli izvajati v šolskem letu 2020/2021.

Reforme diagnostičnega preverjanja znanja in učne pomoči v majhnih skupinah niso vedno povezane

Odlično bi bilo, če bi bile reforme, namenjene izboljšanju dosežkov učencev, medsebojno usklajene in bi bil tako njihov učinek največji. Vendar, kot je razvidno s slike D, reforme diagnostičnega preverjanja znanja niso nujno povezane z reformami učne pomoči v manjših skupinah. Čeprav so v skoraj polovici sistemov izobraževanja uvedli spremembe na področju diagnostičnega preverjanja znanja, so jih v manj kot polovici sistemov sprejeli tudi na področju učne pomoči v manjših skupinah.

Slika D: Sistemi izobraževanja z novima ali prenovljenima diagnostičnim preverjanjem znanja in učno pomočjo v manjših skupinah

Vir: Eurydice.

Učitelji so ključni za uspešnejše razvijanje temeljnih spretnosti, zato v sistemih izobraževanja vlagajo v celovite ukrepe, s katerimi jih želijo pri tem podpreti

Izboljševanje dosežkov učencev pri branju, matematiki in naravoslovju je odvisno od zmožnosti učiteljev prepoznati učne potrebe in izvajati pouk inkluzivno in spodbudno. Z nedavnimi spremembami politik se to odraža z več priložnostmi za profesionalni razvoj, z zagotavljanjem prilagojenih učnih gradiv ter z zaposlovanjem specializiranih strokovnih delavcev za pomoč pri pouku. Prisoten je sistemski pristop, ki temelji na usklajenosti teh osrednjih področjih podpore.

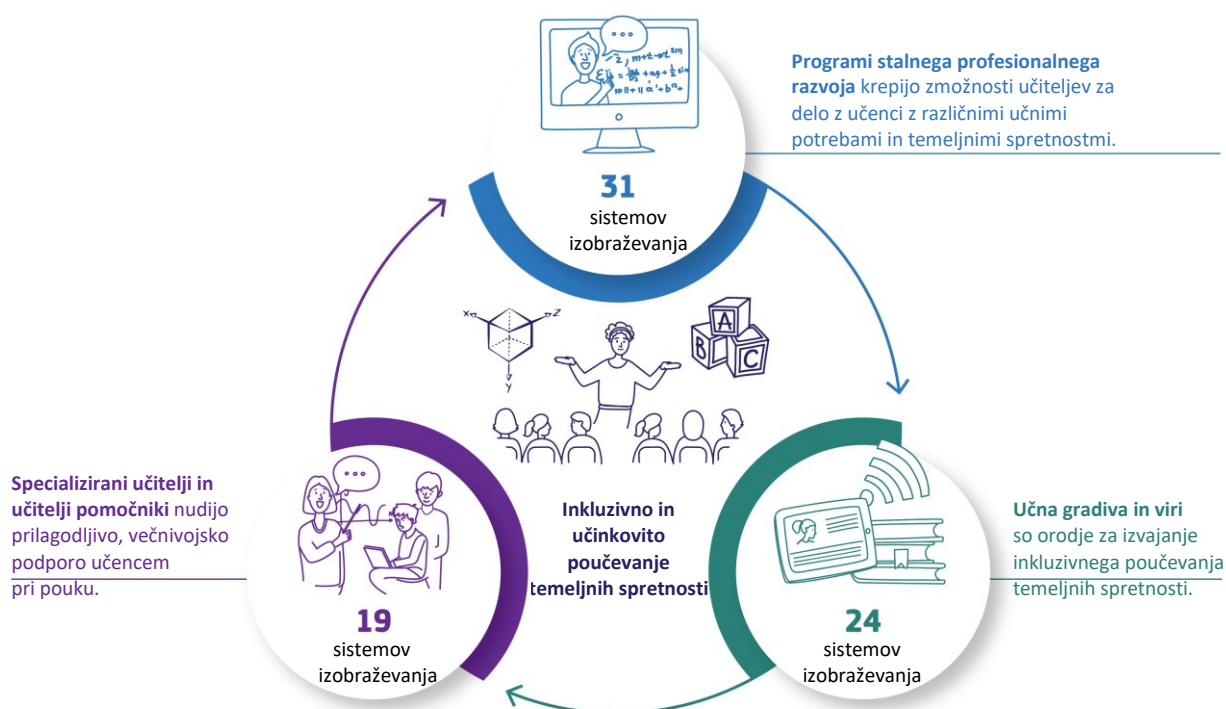
V večini sistemov izobraževanja so pripravili programe stalnega profesionalnega razvoja, v katerih so združeni predmetnospecifično usposabljanje in inkluzivni pedagoški pristopi, vključno z diferenciranim poukom, formativnim preverjanjem ter uporabo diagnostičnih orodij. V nekaterih sistemih so naredili še korak naprej in uvedli trajnostno mentorstvo in kovčing za podporo učiteljem pri naslavljanju učnih profilov učencev z nizkimi dosežki. Da bi zagotovili doslednost praks poučevanja, pristojni za izobraževanje vse pogosteje dopolnjujejo programe stalnega profesionalnega razvoja s strukturiranimi pedagoškimi viri, kot so priprave na učno uro ali metodološka navodila, ki so pogosto usklajeni z usmeritvami kurikularne reforme.

⁽⁸⁾ [Učni načrti za Začetni pouk slovenščine za učence priseljence.](#)

V približno polovici sistemov izobraževanja so uvedli ali razširili obseg politik na zaposlovanje dodatnih strokovnih delavcev, kot so pomočniki učiteljev ali specializirani učitelji, ki zagotavljajo ciljno, v razred usmerjeno pomoč ter pomagajo učiteljem pri individualiziranem poučevanju učencev, ki se soočajo s trajnejšimi težavami.

Učinkovito podpiranje razvoja temeljnih spretnosti in inkluzivnega poučevanja je odvisno od usklajenosti treh ključnih vzvodov: profesionalnega razvoja, pedagoških virov in strokovnih delavcev, ki delujejo neposredno v učilnici (glej sliko E). Programi stalnega profesionalnega razvoja in strukturirani viri so predpogoj, medtem ko specializirani strokovni delavci zagotavljajo odzivno, večnivojsko podporo, prilagojeno raznolikim učnim potrebam.

Slika E: Ključni vzvodi za učinkovitejše poučevanje temeljnih spretnosti: usposabljanje učiteljev, viri in učna podpora za inkluzivne učilnice

Vir: Eurydice.

Skupaj ti razvojni premiki odražajo skladen in strateški pristop k podpori učitelju. Čeprav se izvajanje razlikuje od sistema do sistema izobraževanja, se vse bolj zblížujejo okoli ideje, da je za izboljšanje temeljnih spretnosti treba vzdržno vlagati v strokovne zmožnosti učiteljev, kar naj bo podprto s praktičnimi orodji in sodelovalno timsko pomočjo. Te smeri razvoja kažejo na vedno bolj prepoznano osrednjo vlogo učiteljev pri naslavljanju nizkih dosežkov in spodbujanju pravičnejših učnih izidov.

Stalno strokovno izobraževanje in izpopolnjevanje je v Sloveniji odgovornost in dolžnost strokovnih delavcev. V Katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja (KATIS) učitelji lahko izbirajo programe za podporo pri svojem delu. Od šolskega leta 2020/2021 do 2024/2025 so z namenom ozaveščanja in opolnomočenja strokovnih delavcev (učiteljev, svetovalnih delavcev) potekala in še potekajo različna usposabljanja, ki se posredno ali neposredno dotikajo temeljnih spretnosti (branje, matematika in naravoslovje). V tem obdobju je bilo razpisanih okoli 90 programov usposabljanj*, ki so se navezovali na področje branja, matematike in naravoslovja. Potekale so tudi konference za učitelje naravoslovja (NAK 2021 in 2023, ena od tem je bila naravoslovna pismenost) in učitelje matematike (KUPM 2022, ena od tem je bil razvoj matematične

* Opomba urednika: Vir podatkov o številu programov usposabljanj je Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje.

pismenosti) ter študijske skupine z vključenimi vidiki naravoslovne, matematične in bralne pismenosti. Potekala so tudi izobraževanja in usposabljanja za inkluzijo v izobraževanju. Razpisanih je bilo okoli 30 programov usposabljanj za romske učence, okoli 80 programov usposabljanj za priseljence ter okoli 100 programov za učence s posebnimi potrebami, vključenimi v redno izobraževanje.

V pomoč učiteljem so bili zaposleni dodatni svetovalni delavci, romski pomočniki in učitelj začetnega pouka slovenščine za učence priseljence.

Starši imajo ključno vlogo pri oblikovanju učnih izidov učencev, zato v sistemih izobraževanja vlagajo v ukrepe za boljše vključevanje in večjo podporo staršem

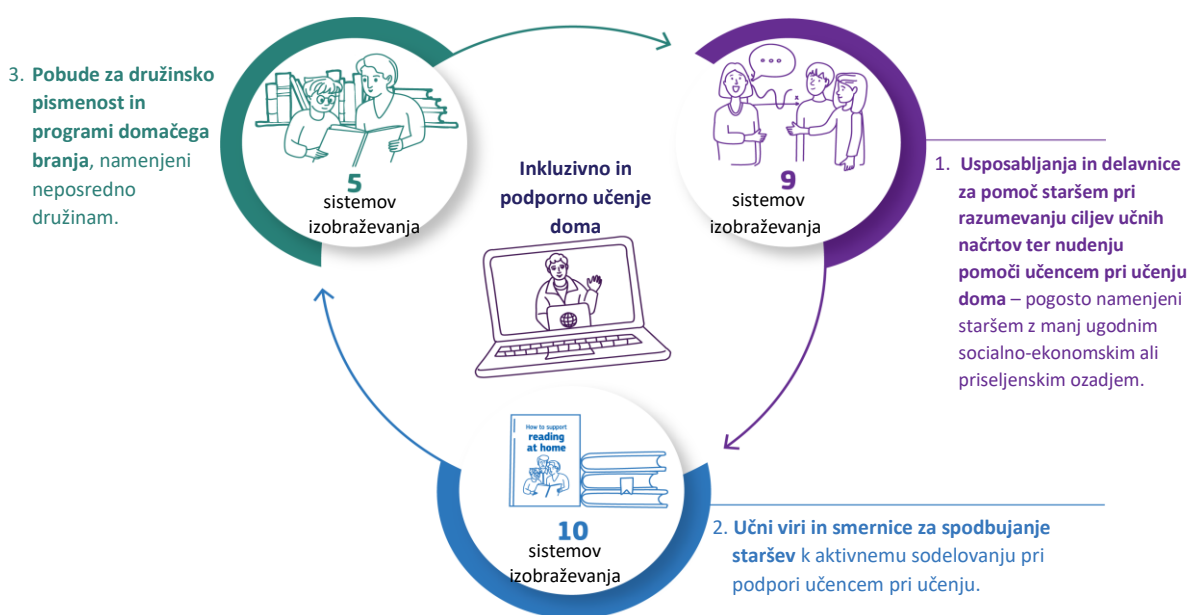
Domače učno okolje ima velik vpliv na razvijanje temeljnih spretnosti učencev. Od leta 2020/2021 so v več evropskih sistemih izobraževanja uvedli ali dopolnili politike, s katerimi so omogočili boljše vključevanje staršev kot partnerjev pri spodbujanju bralne, matematične in naravoslovne pismenosti. S temi politikami se pogosto naslavljajo vrzeli v pravičnosti, to pomeni dosegajo prikrajšane ali priseljske družine.

Nedavni ukrepi so zasnovani tako, da staršem pomagajo bolj razumeti cilje, ki se zasledujejo z učnimi načrti, in zagotavljajo ciljno usmerjeno učno pomoč učencu na domu (glej sliko F). Pristopi vključujejo delavnice za starše, pedagoške vire s praktičnimi navodili ter pobude za družinsko pismenost, kot so programi domačega branja, pogosto oblikovani v sodelovanju z lokalnimi knjižnicami. V več sistemih so vzpostavili digitalne platforme za boljšo komunikacijo med šolami in družinami, medtem ko v drugih zagotavljajo obiske na domu ali strokovne delavce, usposobljene za povezovanje med šolo in družino, ter bolj individualno podporo.

Vključevanje teh ukrepov v celovitejšo šolske strategije ostaja neenakomerno, evalvacije njihovega učinka pa so omejene. Kljub temu se pojavljajo obetavne prakse – zlasti tam, kjer je podpora trajna, kulturno odzivna in umeščena v usklajena partnerstva med šolo in družino. Sodelovanje staršev je vsesplošna prednostna naloga politik, zato si v številnih sistemih prizadevajo okrepiti sodelovanje med šolami in družinami.

Slovenija novih ukrepov na tem področju v tem času ni izvajala.

Slika F: Spodbujanje sodelovanja staršev pri podpori učenja temeljnih spretnosti

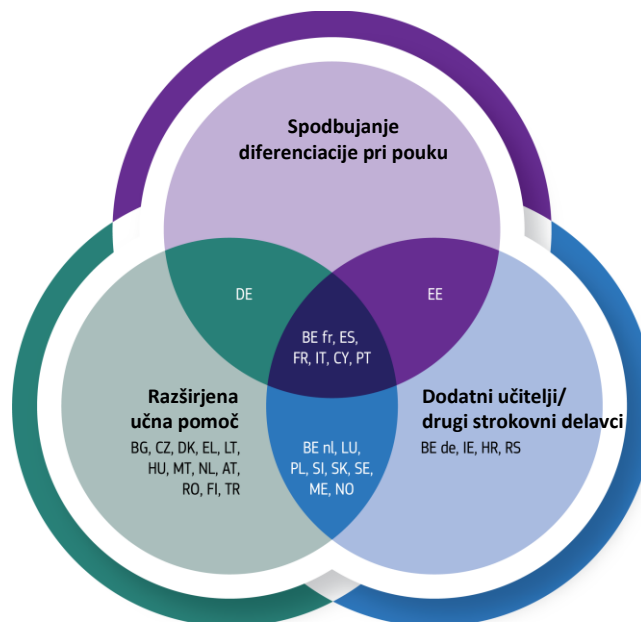
* * *

V poročilu je poudarjeno, da je obravnavanje nizkih dosežkov na področju temeljnih spretnosti še vedno nujna in skupna prednostna naloga izobraževalnih politik po vsej Evropi. Od šolskega leta 2020/2021 so se v evropskih sistemih izobraževanja odzvali z raznolikimi ukrepi, s katerimi so posegli na področja organizacije pouka, učnih načrtov, preverjanja in ocenjevanja znanja, učne podpore, profesionalnega razvoja učiteljev ter vključevanja staršev. Številni med njimi so umeščeni v strateške politične okvire, ki spodbujajo celostni in na pravičnosti temelječ pristop k izboljševanju temeljnih spretnosti.

Čeprav se pristopi na nacionalnih ravneh razlikujejo, je mogoče prepoznati nekatere skupne trende: večja prožnost pouka, vključevanje inkluzivnih pedagoških praks v izobraževanje in usposabljanje učiteljev, krepitev diagnostičnih in podpornih mehanizmov ter okrepljeno sodelovanje z družinami – zlasti tistimi s socialno prikrajšanim ozadjem. Poleg tega je viden večji poudarek na individualizaciji in diferenciaciji. To se uresničuje s kurikularnimi reformami, prilagoditvami pri organizaciji pouka, zagotavljanjem dodatnih učiteljev oziroma drugih strokovnih delavcev ter okrepljeno učno pomočjo.

Na sliki G je ponazorjen slednji trend, ki prikazuje, v kolikšni meri so v evropskih sistemih ustvarili pogoje za bolj individualizirano poučevanje in učenje z usklajenim uvajanjem diferenciranega poučevanja, dodatnih učiteljev oziroma drugih strokovnih delavcev ter celovitih ukrepov učne podpore.

Slika G: Sistemi izobraževanja, v katerih so med letoma 2020/2021 in 2024/2025 za ravni ISCED 1–2 uvedli diferencirano poučevanje, dodatne učitelje ali druge strokovne delavce ter nove ali okrepljene ukrepe učne pomoči

Vir: Eurydice.

Spremljanje in evalvacija sta neenakomerno razvita, zaradi česar je lahko omejeno učinkovito izvajanje ukrepov. V prihodnje bo za izboljšanje dosežkov na področju temeljnih spretnosti ter za spodbujanje pravičnosti v primarnem in nižjem sekundarnem izobraževanju ključna nadaljnja vzpostavitev trajne, usklajene politike, ki bo povezovala tako splošne kot ciljno usmerjene ukrepe.

Slovenija je za učno podporo učencem posodobila dokument Programske smernice svetovalnega dela v programih s področja vzgoje in izobraževanja ter omogočila zaposlitev dodatnih strokovnih delavcev (romske pomočnike, učitelje začetnega pouka slovenščine za učence priseljence, svetovalne delavce).

Naslavljanje nizkih dosežkov pri branju, matematiki in naravoslovju Spremembe politik v evropskem šolskem izobraževanju po letu 2020

Poročilo Eurydice

Vsak učenec v Evropi bi moral imeti možnost usvojiti temeljne spretnosti, ki odpirajo vrata vseživljenjskemu učenju, novim priložnostim in prihodnosti. Branje, matematika, naravoslovje, digitalne spretnosti in državljanska vzgoja so več kot zgolj šolski predmeti, so temelji vseživljenjskega učenja, zaposljivosti, državljanske participacije in osebnega razvoja. Nedavne mednarodne raziskave kažejo, da vse več učečih se v Evropi zaključijo obvezno izobraževanje, ne da bi dosegli pričakovane ravni temeljnih spretnosti. To predstavlja resen izziv za pravičnost, kakovost izobraževanja in zmožnost Evrope, da se spopade z izzivi v prihodnosti.

Evropska komisija je v odziv na te ugotovitve postavila temeljne spretnosti v središče svoje celostne agende na področju izobraževanja in spretnosti. Poročilo Eurydice je analiza politik in ukrepov, s katerimi v 37 sistemih izobraževanja po vsej Evropi naslavlja nizke dosežke pri branju, matematiki in naravoslovju na primarni in nižji sekundarni ravni izobraževanja (osnovnošolsko izobraževanje). Osredotoča se na politike, sprejete ali uvedene od šolskega leta 2020/2021 dalje.

V poročilu je v sedmih poglavjih prikazano, kako države sooblikujejo ekosistem političnih ukrepov: s sprejemanjem strateških okvirov, kurikularno prenavo, prenavo sistemov preverjanja in ocenjevanja znanja, krepijo učne podpore, z reorganizacijo pouka, utrjevanjem podpore učiteljem in razvojem inkluzivnih praks ter s tesnejšim vključevanjem staršev v učenje otrok. V središču tega ekosistema so učitelji, ki so deležni podpore v obliki profesionalnega razvoja, inkluzivnih učnih virov ter zaposlovanja specializiranih strokovnih delavcev.

Ti politični ukrepi v celoti odražajo skupno prizadevanje evropskih držav, da noben učenec ne ostane prezrt ter da se vsem mladim omogoči vzpostavitev trdnih temeljev za uspešno šolanje in življenje.

Naloga omrežja Eurydice je razumeti in pojasnjevati, kako so organizirani in kako delujejo različni sistemi izobraževanja v Evropi. Omrežje zagotavlja opise nacionalnih sistemov, primerjalna poročila o izbrani temi ter kazalnike in statistične podatke. Vse publikacije Eurydice so brezplačno dostopne na spletni strani Eurydice ali v tiskani obliki po naročilu. Eurydice spodbuja razumevanje, sodelovanje, zaupanje in mobilnost na evropski in mednarodni ravni. Omrežje sestavljajo nacionalne enote s sedežem v evropskih državah, koordinator je Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA).

Več informacij o Eurydice najdete na: <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/> in <https://www.eurydice.si/>.

Urad za publikacije
Evropske unije